

A Magyar Néphadsereg légierőjének fegyverzete

A Szovjetunió és Magyarország közötti fegyverzeti megállapodás légierőt érintő részeként UT-2 (Galamb) kiképző repülőgépet vettek használatba a kialakítandó légierő részeként.

Később több típus, főleg kiképzésre alkalmas repülő került a légierő hadrendjébe.

Az első harci repülőgépek 1949 ősztől érkeztek meg, szintén szovjet beszerzési forrásból. A szállítások során 52 darab Jak-9P (Vércse) vadászgép, valamint 50 darab Il-10 (Párdac) szárazföldi célok ellen is alkalmazható csatarepülőgép került a rendszerbe. Ezek a repülőgépek alkották a Magyar Néphadsereg légierőjének gerincét az 1950-es évek elején. Ebben az időszakban kezdték el szervezni a magyar haderő légi szállítási kapacitását is, amelynek keretében 8 Li-2 (Teve) szállító repülőgép került a légierő hadrendjébe. 1952-től újabb Il-10 csatarepülők, Tu-2S bombázók, illetve Po-2 futárgépek érkeztek az alakulatokhoz. 1953 végére a Magyar Légierő eddigi története során a legnagyobbá vált: 641 repülőgéppel rendelkezett, amely Közép-Európa legjelentősebb légierőjévé tette.

A Magyar Néphadsereg vadász-és csata repülőgépei az 1950-es évek elején

Az Il-10 csatarepülőgépekből 1951-től egy csatarepülő-hadosztályt hoztak létre, amelynek állományába 109 repülőgép tartozott. Néhány szolgálati év után azonban az Il-10 csatarepülőgépeket 1956 közepén kivonták a rendszerből, augusztus 22-én megkezdődött a 130 repülőgép szétbontása. A folyamat szeptember 15-re már be is fejeződött. A hajózó állomány egy része megkezdte átképzését a MiG-15 típusra., amelyek első példányai 1951-ben érkeztek meg.

1955 elejétől megkezdődtek a MiG-17F és a MiG-17PF elfogó vadászgép rendszeresítésének előkészületei. 1956 közepére a Magyar Néphadsereg légierője 20, illetve 12 ilyen vadászgéppel rendelkezett. Ezzel szinte párhuzamosan a légierő egy újabb képességét is létrehozták. A sugárhajtású Il-28 frontbombázó repülőgép az akkori legkorszerűbb színvonalat képviselte.

1956 végére a Magyar Néphadsereg Országos Légvédelmi és Légierő Parancsnoksága (OLLEP) komoly erővel rendelkezett:

A 25. vadászrepülő-hadosztály (Taszár) alárendeltségében:

- 24. vadászrepülő-ezred (Sármellék) / 8 darab MiG-15bisz, 14 darab MiG-15, 3 darab UTI MiG-15, 1 darab Jak-11, 1 darab Jak-18,
- 35. vadászrepülő-ezred (Taszár) / 4 darab MiG-15bisz, 16 darab MiG-15, 3 darab UTI MiG-15, 1 darab Jak-11, 1 darab Jak-18,
- 50. vadászrepülő-ezred (Taszár) / 6 darab MiG-17PF, 24 darab MiG-15bisz, 1 darab MiG-15; 2 darab UTI MiG-15, 1 darab Jak-11, 1 darab Jak-18 volt.

A 66. vadászrepülő-hadosztály (Kecskemét) állományában:

- 31. vadászrepülő-ezred (Kalocsa) / 8 darab MiG-15bisz, 19 darab MiG-15, 3 darab UTI MiG-15, 2 darab Jak-11, 1 darab Jak-18,
- 47. vadászrepülő-ezred (Kiskunlacháza) / 6 darab MiG-15bisz; 19 darab MiG-15; 3 darab UTI MiG-15, 1 darab Jak-11, 3 darab Il-28, 2 darab PO-2,
- 62. vadászrepülő-ezred (Kecskemét) / 6 darab MiG-17PF, 19 darab MiG-17, 2 darab MiG-15bisz, 2 darab UTI MiG-15, 2 darab Jak-11 volt.

A 28. csatarepülő-hadosztály (Székesfehérvár) alárendeltségében:

- 23. csatarepülő-ezred (Tapolca)
- 30. csatarepülő-ezred (Székesfehérvár)
- 59. csatarepülő-ezred (Börgönd).

Mindezekon felül a légierőhöz tartozott még a 16. önálló vegyes repülőezred, a 37. önálló felderítő repülőszázad, valamint a Kilián Repülő Hajózó Tiszti Iskola (Szolnok, Kunmadaras) és a Vasvári Repülő Műszaki Tiszti Iskola (Budaörs).

Összesen 190 vadász- és három bombázó repülőgép volt ekkor a légierő állományában, illetve 58 darab Jak–11 gyakorló vadász is rendelkezett korlátozott harci alkalmazási képességgel (egy 12,7 mm-es géppuska és két bomba-felfüggesztési pont a szárnyak alatt.)

A légierő tevékenysége a forradalom alatt

Az OLLEP alárendeltségében működő Légierő Parancsnokságnak és alárendelt csapatainak 1956. október 24-én a légierő-parancsnok harci riadót rendelt el. Ettől az időponttól kezdve a vadász-repülőtereken (Kecskemét, Kalocsa, Kiskunlacháza, Taszár, Sármellék, Kunmadaras) egy-egy vadászrepülő-század másodfokú, a többi repülőtéren a meghatározott géplétszám harmadfokú készütségben volt. Az állomány többi része pedig objektumvédelmi szolgálatot adott.

Október 25-én az OLLEP törzsfőnöke által kiadott utasításra a 66. vadászrepülő-hadosztály egy fegyvertelen Jak–12 típusú futárgépet küldött Budapest fölé megnyugtató, a rend helyreállítását célzó röpcédulák szórására. A gépet a főváros fölött több, gyalogsági fegyverből leadott találat is érte.

A forradalom ötödik napján, október 27-én Gyurkó Lajos vezérőrnagy, a kecskeméti helyőrség parancsnoka a 66. vadászrepülő-hadosztálynak több bevetési parancsot is adott, amelynek során egy MiG–15bisz géppár Kecskeméten a fegyvereket begyűjtő katonákra tüzelő csoport ellen figyelmeztető gépágyúsortozatot adott le, amely után azok meg is adták magukat. Később egy másik MiG–15bisz géppár a kiskörösi laktanyánál hajtott végre manővereket a fegyvert követelő tömeg elriasztására. A légierő gépei több helyen, például Barcs és Keszthely légterében úgynevezett hidegrácsapásokat -fedélzeti fegyverek használata nélkül, csak a megjelenés, a manőver lélektani erejét és a hanghatást kihasználva - hajtottak végre.

A légierő által végrehajtott legsúlyosabb manővernek tragikus következményei voltak: egy MiG–15bisz géppár egyik gépe – a másik műszaki hibát jelentve, nem hajtotta végre a tűzparancsot - belelőtt a Tiszakécskén gyülekező tömegbe, amely után 17 halott és száztíz sebesült maradt a főtéren.

Egy MiG–15-ös repülőgépet emeltek a Csongrád főterén gyülekező tömeg szétosztatására is, ahol a rácsapások folyamán a gép vezetője repüléstechnikai hibát vétett és lezuhant.

Október 28-án, a vadászgépek bevetésének azonnali leállítása után az OLLEP parancsnoka a 16. vegyes repülőezrednek adott jóval békésebb feladatokat: élelmiszer-szállítás Mi–4 típusú helikopterrel Debrecenbe, fegyver- és lőszerszállítás a Gábor Áron laktanyába, közel ötszáz kilogramm bankjegy szállítása Győr, Székesfehérvár, Veszprém és Pécs városokba, gyógyszerszállítás Li–2T szállító repülőgéppel, valamint a szovjet csapatok mozgásának a felderítése.

1956 októberében a két vadászrepülő-hadosztály MiG–15 és MiG–17 gépállománya komoly fedélzeti tüzerőt képviselt ugyan, de a repülőtereken csak egy-két bevetésre elegendő üzemanyag és lőszer volt.

Magyarországon 1955 végétől egy szovjet repülőhadosztály (Pápa) és egy bombázó-repülő hadosztály (Debrecen) állomásozott. November elején a szovjet haderő beözönlésével jelentős szovjet páncélos erők zárták körül a szolnoki és a kunmadarasi repülőtereket, megbénítva a magyar légierő tevékenységét.

A magyar légierő gépeinek repülési ideje az 1956. október 23-a és november 4-e közötti időszakban

66. vadászrepülő-hadosztály	43 felszállással	44 óra 30 percet repült
25. vadászrepülő-hadosztály	8 felszállással	6 óra 50 percet repült
Kilián Hajózó Tiszti Iskola	6 felszállással	9 óra 20 percet repült
16. vegyes repülőezred	198 felszállással	139 óra 40 percet repült
Összegezve: a légierő csapatai 255 felszállással 199 óra 10 percet repültek		